

LA SENSIBILITAT DE LA PASSIÓ*

«És fantàstic! S'ha de forfoliar pertot arreu, per descobrir les expressions dels pobles desconeguts! Avui, el públic bada els ulls sense entendre res del que passa; demà s'apassionarà!» Així parlava en Xavier Fàbregas, amb aquella punta de murriera als ulls que el caracteritzava. Això era a Rennes, al primer Festival de les Arts Tradicionals, el 1973. Un dels primers que compregueren a Europa que aquest globus sonda constitueix una alenada d'aire fresc per a l'espectacle europeu. Des de Rennes fins a París, va seguir cada espectacle i cada esdeveniment, i d'aquí passà als fets. Es va posar a escriure. No pas crítiques d'humor, no! Redactava articles constructius o que juxtaposaven una sèrie d'informacions a propòsit de les formes tan diverses com «el plany de les ploraneres de Carèlia», «la difonia dels Mongols», «les marionetes de Yaksahagana de l'Índia», «els rituals de màscares Nyau de Zàmbia», en Fàbregas enfila un sistema d'autèntiques fitxes tècniques. I més. Investiga. Cada viatge que fa li aporta ensenyaments que transmet. Amb la mateixa generositat, mira al seu voltant, al País Valencià, i envia unes «marionetes sobre carrils» al Festival de les Arts Tradicionals. Per ell i els amics a qui sap fer compartir la passió del joc, cada manifestació, sigui en un racó de món o bé a la porta de casa, esdevé una font de riquesa i de plaer. Em recordo d'aquella Passió d'Esparreguera en què participen quasi tots els veïns del poble... i les genials grilladures dels Comediants a casa seva, després a l'entenimentada capital de la Bretanya..., tot de petites indicacions d'en Xavier, murmurades, però, amb tanta justesa... En Xavier sabia descobrir la vida en l'espectacle i l'espectacularitat de la vida. Ni sociòleg ni antropòleg, ni musicòleg tampoc, sinó molt més que tot plegat alhora, flairava, mirava, analitzava tot divertint-se, i la paraula que va escriure posa la forma en un estoig viu.

Per exemple, en Xavier Fàbregas va ser un dels primers crítics o investigadors en el camp de l'espectacle que es plantejaren el paper de l'objecte antropomòrfic. Més que no pas una sèrie d'estudis sobre la màscara, la marioneta, les figuretes del teatre d'ombres, l'accessori ritual, amb el seu qüestionament permanent va posar a lloc el paper del cos humà, del gest humà, de la veu humana i l'espai humà. Si d'una banda obre els

* Traduït del francès per l'Oficina de Català de la Diputació de Barcelona.

ulls al públic que el llegeix, aporta alhora un ajut considerable al treball de l'actor. A l'extrem oposat de tot pas sectari que tendeix a diversificar les categories de l'espectacle en teatres, òperes, músiques, rituals, marionetes, ombres, acrobàcies, circs, arts plàstiques, etc., ell intenta definir un pas de l'home d'espectacle sempre orientat a la sensibilitat més gran. Escolta les teories dels teatròlegs internacionals amb el mateix somriure, però s'atura fascinat a l'entrada d'un porxo de Bèrgam on hi ha un parell de vailets que salten en una xarranca laberíntica amb grans xisclets aguts.

Actua sense cap apriorisme sobre estils, llocs i homes.

Així com el pa que li agrada i els menjars gustosos que es descobreixen en un país visitat per primera vegada, assaboreix els teatres i viu el goig de constatar que en molts llocs del món el teatre ajuda la gent a viure.

Contribueix a obrir portes; formant —sense adoptar-ne el posat— el nou to de la crítica, encoratjant la interdisciplinarietat, ajudant els que busquen, els teòrics i els que no planyen la suor llançant-se a fer experiències. Era dels que, per la finesa de la reflexió, fonamenten les bases de l'edifici de l'espectacle i que, pel do de la paraula i de l'acte, fan creure en l'eficàcia de cada temptativa pura.

Les coses de la vida, assimilades pel detall, acabaren formant en aquest home ple d'humor una cultura immensa i diversificada.

Avui, una sensibilitat com la seva, tanta tolerància, una tan gran generositat són coses que trobaran a faltar tots els que s'acosten a l'espectacle i en fan un dels camins de la seva existència.

FRANÇOISE GRÜND

Directora artística

Maison des Cultures du Monde